

Børneloven.

Efter mange og lange Drøftelser og Overvejelser ere vi altsaa naaede til det Tidspunkt, da »Loven om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer« skal til at virke iblandt os. Loven er dateret 14de April 1905, og Ikrafttrædelsesdagen er 1ste Oktober d. A. Nogen historisk Redegørelse fra dens Tilblivelse er der formentlig nu ingen Anledning til*). Kun vil man altid som de interessanteste Facer i den Udvikling, der er afsluttet ved Lovens Vedtagelse, erindre Kommissionsbetænkningen af 1895, der i alt væsentligt ligger til Grund for Lovens Redaktion, og det Goos'ske Lovforslag fra Aar 1901, som var mindre vidtgaaende og til Dels hvilede paa andre Principper, men hvis Fremkomst vel nok, i hvert Fald indirekte, har bidraget til det nu foreliggende Lovarbejdes Fremme**).

Set fra et strafferetligt Synspunkt er det just ikke selve Børneloven, der skarpest sætter Grænse mellem gammelt og nyt med Hensyn til Behandlingen af forbryderske og forsømte Børn.

Det er derimod nogle Bestemmelser i den næsten

*) Udførlig Fremstilling heraf samt nærmere Oplysninger om alt Børneloven vedrørende findes i Kriminalretsassessor Axel Petersens nylig udkomne Værk: »Det offentlige Børnetilsyn«.

***) Se herom en Afhandling af Overretsassessor L. C. Brun i dette Tidsskrift for Aar 1901 p. 83 flg.

samtidige »midlertidige Lov om nogle Ændringer i Straffelovgivningen«, hvilken Lov er stadfæstet d. 1ste April 1905 og traadte i Kraft d. 8de September d. A., der sætte Skel ganske særlig Bestemmelsen i § 15, hvorefter Lovovertrædelser begaaede af Børn, der endnu ikke have fyldt 14 Aar, ikke straffes. Med andre Ord: den kriminelle Lav-alder er nu rykket op fra 10 Aar til 14 Aar. Hidtil var det kun Børn under 10 Aar, der ikke kunne straffes, nu kan end ikke de 13aarige straffes. Det er dette store, efter manges Mening ret betænkelige Skridt, som betegner den nye Æra, og det er de Kauteler, som maatte træffes, naar man gjorde dette Skridt, som man navnlig skal søge i Børneloven, der saaledes for en væsentlig Del har Karakteren af et nødvendigt Supplement til den midlertidige Straffelov. Disse to Love staa altsaa i et meget nøje Forhold til hinanden, og man har indset, at de nødvendigvis maatte føres ud i Livet samtidig*). Noget andet er, at der paa Grund af den Hast, hvormed disse Love sluttelig forceredes gennem Rigsdagen, ikke paa alle Punkter er opnaaet den Harmoni mellem de to Lovarbejder, som helst skulde have været til Stede, men som vanskeliggjordes ved den helt forskellige Støbning af de to oprindelige Tekster**). Naar man imidlertid taler om »Børneloven«, maa man helst herunder indbefatte ogsaa de »tilsvarende« Bestemmelser i Straffelovstillæget.

Altsaa: Børn under 14 Aar straffes ikke. Men det er dog ikke Meningen, at Retfærdigheden ikke skal have sin Gang ogsaa overfor dem. Der bliver, for at f. Eks. Personer, der ere blevne bestjaalne af saadanne unge Forbrydere, kunne faa deres Sager igen, at foretage en straffere retlig Undersøgelse, og, naar denne er tilendebragt, gives

*) Angaaende Sagens Stilling paa et tidligere Tidspunkt henvises til nogle Bemærkninger af undertegnede i dette Tidsskrift 1900 p. 213 flg.

***) Se herom en Artikel af undertegnede i Ugeskrift for Retsvæsen 1905 Pag. 37 flg.

der Anvisning paa forskellige Midler, som formentlig bedre end Straf skulle kunne forhindre, at Barnet paa ny forsér sig. Man har forstaaet, at en strafferetlig Undersøgelse vanskelig vil kunne gennemføres i alle Tilfælde, naar Dommeren savner Myndighed til at sikre sig Forbryderens Person, og man har — aabenbart halvt modvillig — tilladt Anvendelse af Varetægtsfængsel, »naar Omstændighederne ikke tillade at erstatte det ved at sætte Barnet under Tilsyn af paalidelige Personer«. Denne Bestemmelse er af stor Betydning i de saa hyppige Tilfælde, hvor man staar overfor unge Forbrydere af udpræget Vagabondtype.

Der er imidlertid som bekendt rejst Tvivl om denne Bestemmelses Overensstemmelse med Grundloven, idet ifølge Grundlovens § 80 ingen kan underkastes Varetægtsarrest for en Forseelse, som kun kan medføre Straf af Pengebøde eller simpelt Fængsel. Men her giver Loven jo selv Anvisning paa Anvendelse af Varetægtsarrest, skønt den Forseelse, der er Tale om, overhovedet ikke kan belægges med Straf. Gaar dette an? Det er i og for sig beklageligt, hvis denne Tvivl, der støttes af en fremragende Jurists Autoritet*), skulde vinde Tilslutning hos Domstolene, saaledes at Børn overhovedet ikke kunde arresteres. Men det er vanskeligt at se, hvorledes man skal bekæmpe den med Virkning, medmindre man**) — unægtelig noget tvungent — vil hævde, at Grundloven kun taler om »Forbrydelsen«, og forbyder at anvende Arrest, naar denne ikke har en vis alvorlig Karakter, men ikke knytter sit Forbud til »Forbryderen«, hvorfor Arrest nok kan anvendes, naar hans Forseelse er en alvorlig, o: kvalificeret til højere Straf end Bøder eller Fængsel, som f. Eks. Tyveri, uanset at Forbryderen ikke kan ram-

*) Rigsdagstidende, Folketingets Forhdlgr. 1904—5 p. 4156—57 (Geh. konfr. Dr. jur. Deuntzer).

**) Jfr. saal. bl. a. Kriminalretsassessor Olriks Kommentar til midlertid. Lov af 1/4 1905, p. 45, 46.

mes af Straffeloven paa Grund af Ungdom. En Forfatter, der nylig har behandlet Spørgsmaalet*), mener dog at kunne argumentere paa anden Maade, idet han udtaler, at Grundlovens Regler ingen Indflydelse have paa Bestemmelser angaaende en Retsforfølgning, der ikke danner Indledning til en Paatale til Strafs Lidelse**). I Virkeligheden er dette, udtrykt i saa stor Almindelighed, et Postulat, hvis Rigtighed nærmere maa begrundes. Naar han derfor paa-beraaber sig Straffelovens § 299, hvorefter Loven kender en Form for Varetægtsfængsel, der hjemles ved noget andet end en Arrestkendelse, er der imidlertid hertil at bemærke (hvad allerede blev anført i Rigsdagen), at her er Tale om noget ganske andet end den almindelige Varetægtsarrest, og at dette Ord ikke burde have være benyttet i § 299, der taler om Sikkerhedsforanstaltninger efter Dom overfor en Person, der undsiger en anden eller truer ham med Brand eller anden Ulykke. Men i øvrigt er jo en Dom nok saa betryggende som en Arrestkendelse. Derfor er der heller ingen Betænkeligheder ved at sikre sig en bortflygtet Fanges Person uden at ty til Dommerens Arrestkendelse, thi ogsaa her foreligger jo en udtrykkelig Hjemmel for Paagribelsen, enten i en Dom eller i en oprindelig Arrestkendelse, som ikke er sat ud af Kraft. Men overfor Barnet er der ved Arrestation Tale om et Skridt, som nok kan synes betænkeligt, naar man har indtaget det Standpunkt ikke at ville anvende Straf. Det er jo dog ogsaa givet, at Loven selv ønsker dette anvendt som en Nødhjælp, der helst maa undgaas. Den fornævnte Forfatters Standpunkt fører imidlertid langt videre. Han mener endog, at det overfor Børn »i og for sig var nok, at Dommeren til Retsprotokollen bemærkede, at han til nærmere angiven Tid havde ladet Barnet sætte i Forvaring i Arresten eller hos opgivne Personer, en Handling, for hvis Retmæssighed

*) Axel Petersen: »Det offentlige Børnetilsyn« p. 31 flg.

**) Jfr. tildels ogsaa E. Olrik loc. cit.

Dommeren maatte staa til Ansvar efter de almindelige Regler«.

Dette er sikkert ikke rigtigt. Skal et Barn arresteres under den kriminelle Undersøgelse, maa der afsiges et Arrestdekret, ikke mindst fordi der maa være Lejlighed til Appel overensstemmende med Grundlovens § 80 og den midlertidige Bestemmelse Nr. 4. Barnet maa allermindst have ligesaa stor Retsbeskyttelse som den voksne, en modstridende Opfattelse kommer ganske til at kollidere med Grundlovens Synspunkter, og den af en Taler i Folketinget fremsatte Betragtning, »at det at disponere over en umyndig Persons Frihed ingenlunde har samme Betydning som at disponere over en myndig Persons Frihed«*), stemmer i hvert Fald ikke med det Synspunkt, som den midlertidige Straffelov selv anlægger ved overfor Børn kun at hjemle Arrest, naar Omstændighederne ikke tillade at »erstatte« det paa anden Maade.

Man maa herefter sætte sin Lid til, at det private Initiativ, som paa Børnesagens Omraade er traadt saa stærkt frem, maa faa Held til ved Hjælp af nye Optagelseshjem og lignende i stort Omfang at gjøre Arrestdekreter overflødige, forsaavidt angaar Børn, thi Arrestation af Personer, der af Loven erklæres for straffri, er i hvert Fald ikke i Harmoni med Grundlovens § 80.

Børnelovens og Straffelovens Mening med Hensyn til de forbryderske Børn er i øvrigt, at, naar Domstolene slippe dem, skulle Værgeraadene tage Affære — men Værgeraadene skulle ogsaa træde op overfor sædeligt fordærvede Personer under 18 Aar, som kunne straffes, naar Straf i det enkelte Tilfælde dog ikke bliver anvendt, overfor forsømte Børn, og Børn, der mishandles eller lide Nød. Det er en stor og betydningsfuld Myndighed, der er lagt i Værgeraadenes Haand, og stærkt indgribende som deres Magtfuldkommenhed bliver, maa man haabe, at denne nye, ved Loven

*) Folket. Forhdl. 1904—05 p. 4181 (Birkedommer Sveistrup).

skabte, Institution maa opnaa en saadan Anseelse i det offentlige Liv, at den kan virke til Gavn for den opvoksende Slægt. Det maa i vor Tid anses for et Held for en Institution, at den hviler paa et demokratisk Grundlag, thi kun derved undgaas den Mistillid, som let danner sig i et frit Samfund overfor Autoriteten. Ved Dannelsen af Værgeraadene er der imidlertid taget baade demokratiske og saglige Hensyn, og uden at komme nærmere ind paa Ordningen maa det være tilstrækkeligt at fremhæve, at Kommunalbestyrelserne besætte mindst 3 Pladser i Værgeraadet, at der yderligere i dette skal sidde en Præst og en Lærer eller Lærerinde, samt i København og de større Købstæder endvidere en Læge, samt en af Justitsministeriet valgt Formand, der opfylder Betingelserne for at kunne være Dommer. Der er i de større Byer sikret Adgang for mindst én Kvinde. I de mindre Købstæder og Handelspladser med et Indbyggerantal af under 10,000 vælger Raadet selv sin Formand. Naar Værgeraadet bliver bekendt med, at et Barn er forbrydersk, at det forsømmes eller lider Nød — hvilket skal meddeles Værgeraadet af de offentlige Myndigheder, der maatte have Kundskab herom, — indkalder det Barnet og dets paarørende samt andre, der kunne give Oplysning om Forholdene, til at møde for sig. Forhandlingerne foregaa for lukkede Døre. Offentlige Myndigheders Erklæring kan fordres. Politiets Hjælp kan kræves i Undersøgelsens Interesse. Ved Vidners Førelse finde de for kriminelle Sager gældende Regler Anvendelse. Altsaa, hvad der foregaa, har samme Karakter som en Domstols Virksomhed. Af Hensyn hertil, og da det kunde være vanskeligt for Lægfolk et træde op ved saadanne Lejligheder, er det bestemt, at i de Kredse, hvor Formanden ikke er valgt af Justitsministeriet, tiltræder Underdommeren, naar Vidner skulle føres, og den valgte Formand viger da sit Sæde*).

*) Det ses ikke, at der kan være noget til Hinder for, at den stedlige Underdommer kan være valgt Formand, hvorved Tilkaldelse

Naar saa alle ere hørte, tager Værgeraadet sin Bestemmelse. Det kan give Advarsler til Børn og Forældre, og det kan beskikke Barnet en Tilsynsværge, der paaser, at Forældrene gøre deres Pligt og giver dem Raad og Vejledning vedrørende Opdragelsen af og Omsorgen for Barnet. Værgeraadet kan ogsaa selv give Paalæg med Hensyn til Opdragelsen og kan forlange, at Barnet besøger en Dagarbejdsskole, en Arbejdsstue, et Fortsættelsesasyl eller lignende Indretning, hvor saadanne findes. Det bemærkes herved, at denne Bestemmelse antagelig vil give Stødet til, at særlig Dagarbejdsskoler, til hvilke der vistnok mange Steder er stor Trang, snarest søges oprettede. Ogsaa paa dette Punkt kan man dog vistnok kun haabe paa det private Initiativ. — Men, muligvis mener Værgeraadet, at der skal mere til, for at Barnet kan blive paavirket paa rette Maade. Forholdene kunne være saaledes, at Barnet af Hensyn til dets Forbedring og for, at sædelig Fordærvelse kan undgaas, maa bort fra sit Hjem. Værgeraadet kan da bestemme, at det skal anbringes andetsteds. Her er Tale om Anbringelse ganske af samme Art som den, der nu besørges af Foreninger som »Kristelig Forening« og »Foreningen af 1837«. Men, medens disse Institutioner som Regel kun anbringe Børnene udenfor Forældrenes Hjem, naar disse give deres Samtykke dertil, og ikke antage sig Børnene, før efter at Forældrene have fraskrevet sig Forældremyndigheden over dem, undtagen i de forholdsvis faa Tilfælde, hvor Overøvrigheden har berøvet Forældrene deres Forældremyndighed, er her netop Tale om Anbringelse ogsaa af Børn, hvis Forældre ikke ville give deres Samtykke. Det er af største Betydning, at saadanne Børn — i Almindelighed de, der trænge mest til Anbringelse — herefter ogsaa ved Værgeraadenes Indgriben kunne komme under bedre og sundere Forhold. Loven er imidlertid paa det

af Dommeren i de nævnte Tilfælde undgaas; se dog herom Axel Petersen: Børnetilsynet pag. 61.

rene med, at der ved Fratagelse af Forældremyndigheden, Sønderrivelse af Baandet mellem Forældre og Børn, er Tale om et gennemgribende Skridt, der ikke er uden Betænkelighed, og den bestemmer derfor for det første, at Stedets Underdommer altid skal tiltræde Værgeraadet i et saadant Tilfælde i de Kredse, hvor Formanden ikke som valgt af Justitsministeriet har Dommerkvalifikationer, og den kræver endvidere Godkendelse ved Overværgeraadet af en Beslutning om, at et Barn skal anbringes udenfor Hjemmet.

Overværgeraadet er ogsaa en af Børneloven skabt helt ny Institution. Det bestaar af 3 Medlemmer. Formanden udnævnes af Justitsministeriet. Han har som Overinspektør for Opdragelsesanstalterne Tilsyn ikke blot med disse, men ogsaa med Børnehjem og Plejehjem, ligesom han, hvor et Værgeraad efter hans Mening har forsømt sine Pligter, kan skride ind og foretage det fornødne. Han er Chef for Overværgeraadets Kontor. De to andre Medlemmer af Overværgeraadet udnævnes henholdsvis af Justitsministeren og Kultusministeren. Et af Raadets Medlemmer — det behøver ikke netop at være Formanden — skal være eller have været Dommer. Naar nu et Værgeraad har bestemt, at et Barn skal anbringes udenfor sit Hjem, er det pligtigt at indsende en Skrivelse til Overværgeraadet, indeholdende Beslutningen om Barnets Anbringelse ledsaget af alle fornødne Oplysninger. I øvrigt kunne ogsaa Barnets Forældre eller Værge henvende sig til Overværgeraadet med Klage over, at Barnet efter Værgeraadets Beslutning skal tages fra dem. Mener Værgeraadet, at det ikke gaar an at vente med at bringe Barnet bort fra Hjemmet, anbringer det samme foreløbig. Overværgeraadet tager, eventuelt efter at have indhentet nye Oplysninger, den endelige Beslutning angaaende Anbringelsen og træffer samtidig Bestemmelse angaaende Forældremyndigheden. Det kan overtage denne Myndighed selv, overdrage den til den ene af Forældrene, til en privat Person eller til en Forening. I øvrigt kan Overværgeraadet vælge

at lade Barnet anbringe direkte gennem Værgeraadet eller gennem Bestyrelsen for »en af de med offentlig Anerkendelse virkende Foreninger for Børnesagen«. Børn, der maa anses for saa sædeligt fordærvede, at deres Optagelse i Almueskolen vil medføre Fare for uheldig Paavirkning af andre Børn, skulle saavidt mulig anbringes i en Opdragelsesanstalt.

Vi staa her ved et interessant Punkt: Forholdet mellem Værgeraadene og de ovenomtalte anerkendte Foreninger*). Her tænkes ganske særlig paa Plejehjemsforeningerne, derunder Foreningen af 1837, samt paa »Kristelig Forening«. Disse Foreninger maa anses for at virke med offentlig Anerkendelse, selv uden nogen udtrykkelig Autorisation. derigennem, at de nyde betydelige Statstilskud. Under Hensyn til den omhyggelige Organisation, der kendetegner disse Foreninger, er det naturligt, at Staten gerne vil ty til deres Hjælp, og Lovens udtrykkelige Henvisning til dem er saaledes i Samklang med det ved Lovforslaget af 1901 fremsatte Princip om en direkte Anvendelse af Foreningerne i Statens Tjeneste. Spørgsmaalet om Samarbejde fortjener imidlertid ogsaa at ses fra Foreningernes Standpunkt. Foreningerne kunne i og for sig ikke have noget imod, at Anbringelse sker gennem dem, men de maa da have den samme Adgang som hidtil til at skønne over, hvorvidt Barnet egner sig til Modtagelse. Det bemærkes herved, at f. Eks. en betydelig Grad af Vanførhed, stærkt udviklet Sygelighed eller lignende kan være særdeles gyldige Grunde til Afvisning, idet de Børn, der ere saaledes stillede, naturlig høre under andre Institutioner end dem, der tage sig af vildfarne Børn. Men det kan ogsaa tænkes, at vedkommende Forenings Bestyrelse ikke mener at kunne tiltræde Værgeraadets Opfattelse af, hvor Barnet helst maa anbringes. Det maa herved erindres, at de paagældende

*) Jfr. hermed en Artikel af undertegnede i »Børnesagens Tidende« for 15de Oktober d. A.

Foreninger efterhaanden ere naaede til en vis Praksis, som hviler paa mange Aars Erfaring, og som naturligvis nødig maa fraviges.

Det pekuniære Mellemværende vil næppe volde Vanskelighed.

Foreningerne ville altid kunne erholde Dækning, naar de gøre Fordring derpaa, idet de fornødne Udgifter skulle dækkes af Stat og Kommune, forsaavidt den forsørgelsespligtige ikke kan betale. Den Omstændighed, at Staten vedkender sig sine Pligter i saa Henseende, kan maaske i en fjern Fremtid føre til, at Foreningerne helt overflødiggøres, ogsaa af den Grund, at de private Bidragydere ville anse sig beføjede til at trække sig tilbage, men foreløbig har det gode Veje hermed.

Vanskeligheden ligger paa et andet Punkt. Spørgsmaalet er, om ikke den nye Ordning forudsætter en Indgriben i Foreningernes Bestemmelsesret og hele Bestyrelsesforhold, som vil medføre væsentlige Ulemper for disse. Det hedder i Loven, at Værgeraadet beslutter, at Barnet skal anbringes i Plejehjem, Børnehjem eller Opdragelsesanstalt. Beslutningen tilstilles Overværgeraadet til Godkendelse, Overværgeraadet har den endelige Afgørelse i sin Haand. Foreløbig Anbringelse kan ske i Optagelseshjem. Optagelseshjem eksistere for Tiden ikke udenfor Foreningerne. Det udtales, at saadanne vel ere pligtige til midlertidigt at modtage Børn, som ifølge Værgeraadenes Bestemmelse ønskes anbragte sammesteds, men kun, forsaavidt Plads haves og særlige Sygdomme ikke ere til Hinder. Værgeraadene ere dog bundne til visse Regler med Hensyn til deres Beslutning. De Børnehjem, de vælge, skulle have Kultusministeriets Anerkendelse, medens Justitsministeriet forsaavidt ogsaa har et Ord med i Laget, som det bestemmer, hvor høj en Betaling der kan kræves for de Børn, der anbringes i Henhold til Børneloven. Ogsaa Opdragelsesanstalterne skulle, for at kunne benyttes af Værgeraadene, være anerkendte (af Justitsministeren), forsaavidt de da ikke selv, saaledes som de

strengere Anstalter, som stilles i Udsigt, ere Statsinstitutioner. De anerkendte Børnehjem ere paa den anden Side underkastede Tilsyn af Værgeraadet i den Kommune, i hvilken de ere beliggende. Plejehjemmene tilses af en af Værgeraadet i vedkommende Kommune valgt Tilsynsværge.

Nu kunde man mene, at Forholdet blev det, at Foreningerne havde en Pligt til at søge Anerkendelse for deres Hjem, saaledes at Værgeraadene fik Adgang til at benytte dem, og man kunde anføre herfor, at dette er en Nødvendighed, fordi Værgeraadene ellers ikke have de fornødne Hjem til Disposition. Hvis dette var rigtigt, vare Foreningerne ganske vist uheldigt stillede. Optagelseshjem som f. Eks. Hjemmet paa Ourø, der er anlagt paa længere Tids Observation, maatte aabne Dørene for Børn, der kun ønskedes anbragte sammesteds i et Par Maaneder. Børn af andre Aldersklasser end dem, for hvem et Skolehjem var bestemt, maatte optages, selv om Undervisningsplanen herved helt forrykkedes. Hjemmene maatte finde sig i Inspektion og Kritik fra Værgeraad, der saa paa Hjemmet og dets Opgave med helt andre Øjne end Tilsynsmændene fra den Forening, der havde skabt dem o. s. v.

Heldigvis behøver man dog ikke at faa alt dette ud af Loven. Foreningerne ville neppe søge Anerkendelse for deres Hjem, og herved undgaa de paa den lettest mulige Maade, at Værgeraadene og Overværgeraadet disponere over disse uden Foreningernes eget Ønske. Og Loven giver, som foran nævnt, selv Anvisning paa en Udvej, som sikkert vil blive den i Praksis almindelige, idet den udtaler, at en besluttet Anbringelse kan ske gennem Bestyrelsen for en af de med offentlig Anerkendelse privat virkende Foreninger for Børnesagen. Vælges Anbringelse gennem Foreningerne, kunne disse anbringe Barnet, saaledes som de selv anse det for rigtigt og uden at være bundne til de statsanerkendte Hjem. Myndlingen bliver Foreningens udelukkende Myndighed underkastet. Kun hvis Foreningen gaar ind paa at anbringe Barnet foreløbig uden at det indtræder i Nummer

blandt dets Myndlinger, kan der være Spørgsmaal om, at Værgeraadet vedblivende har Indsigt med det og eventuelt senere anbringer det anderledes, overensstemmende med Reglerne i § 13, ellers er Overdragelsen endelig, hvad Forningerne maa fordre for at bevare deres Autoritet. Overinspektørens Tilsynsret efter § 24 angaar kun de i Loven omhandlede Børnehjem og Opdragelsesanstalter, hvilket formentlig vil sige de »anerkendte«.

Noget anderledes ville Børnehjemmene udenfor Forningerne være stillede. Heller ikke for dem vil det være behageligt at skulle sige ja til ethvert Krav om Anbringelse af Børn i samme, selv om det i det enkelte Tilfælde kun vil være til Besvær for Hjemmet. Man tænke for Eks. paa et Hjem, der er beregnet paa skikkelige, omgængelige Børn, og som pludselig skal modtage et maaske temmelig sort Faar, der kan fordærve hele Flokken. Mange af disse Hjem ville daarligt kunne undvære Statstilskuddet, men naturligvis risikere de, at dette bliver taget tilbage, naar de ville ind mellem de ikke anerkendte Børnehjem. Som det vil ses: her er god Brug for en overlegen, men samtidig hensynsfuld Ledelse af Overværgeraadets Virksomhed.

Som alt antydet, er Princippet: Plejehjem for de Børn, der ere lette at have at gøre med, Børnehjem for Børn, der paa Grund af Svagelighed eller andre Særegenheder ikke godt kunne anbringes i en Familie, Opdragelsesanstalter for de sædeligt fordærvede Børn, der kunne antages at virke uheldigt paa Kammeraterne. Af saadanne Opdragelsesanstalter findes der jo en Del. Men ingen af disse er beregnet paa de særlig vanskelige Børn, og efter deres hele Indretning ere de navnlig bestemte til Optagelse af Børn under Konfirmationsalderen. Saadanne maa altsaa oprettes, og Loven bestemmer da ogsaa, at Staten vil have (Tidspunktet er ikke angivet) at oprette 2 Opdragelsesanstalter for særlig vanskelige Børn, en for Piger og en for Dreng, »hvis Alder ved Anbringelsen er henholdsvis 14 og 16, undtagelsesvis 15 Aar eller derover«. Anstalterne ere

beregnete paa et Antal af 30 Piger og 50 Drengene. Dette er et stort Fremskridt, kun er det tvivlsomt, om Anstalterne blive store nok under Hensyn til de forandrede Forhold med Proklamationen af Straffrihed for alle Forbrydelser begaaede af Børn under 14 Aar. Stor Interesse har det imidlertid, at Loven udtrykkelig siger, at hvis det fornødne Antal af saadanne Opdragelsesanstalter ikke ad anden Vej oprettes, sørger Staten for deres Tilvejebringelse. De vanskelige Børn, som kunne komme i Statsanstalt, ere forbryderske Børn over 12 Aar, Børn over 12 Aar, der i en Opdragelsesanstalt eller et Børnehjem have vist slet Oplørsel, og Personer over 18 Aar, som ikke findes — trods Opnaaelsen af Myndighedsalderen — at kunne udskrives af en Opdragelsesanstalt. Hvis en saadan Person indsættes i Statsanstalt, vil han efter Omstændighederne kunne forblive der i 3 Aar, hvilket er en, i øvrigt meget paakrævet, men ret alvorlig Indskrænkning i de almindelige Myndighedsregler. I Statsanstalterne kan ifølge Justitsministeriets nærmere Anvisning anvendes Disciplinærstraffe af videregaaende Art, dog ikke Sultestrafte. Med andre Ord, Opholdet i disse Anstalter skal have noget af Straffeanstalternes Karakter, selvom Hovedvægten selvfølgelig skal lægges paa det opdragende Moment. Paa de andre Opdragelsesanstalter bliver der ikke Tale om nogen saa vidtgaaende Indskrænkning i Elevens Frihed. Tanken er, at et Ophold paa nogle faa Aar, dog ikke mindre end 2 Aar, maa være tilstrækkeligt, og at Eleven derpaa skal anbringes i Tjeneste eller i Lære, og denne Anbringelse maa ske mindst 6 Maaneder inden Opnaaelsen af 18 Aars Alderen. Kun hvor Anbringelsen viser sig uheldig, kan Barnet tages tilbage til Anstalten. I denne ere Børnene undergivne Hustugt under Forstanderens Ansvar.

Loven indskrænker sig ikke til at give udførlige Regler om Børnenes Behandling og om Tilsynet med dem og med de Hjem, hvori de ere anbragte — Regler, som i det hele synes betryggende, og som for Tilsynets Vedkommende, for saa vidt angaar Forholdet til Plejehjemmene, ere i væsentlig

Overensstemmelse med de Regler, der følges i de store Børneforeninger (saaledes f. Eks. Tilsynsværgeinstitutionen) — den indeholder tillige Straffebestemmelser, særlig for Forældre og andre Opdragere, som gøre sig skyldige i Forførelse eller grov Vanrøgt af deres egne eller andres til deres Forsorg betroede Børn. Disse kunne, naar Værgeraadet begærer det, straffes med Fængsel eller Tvangsarbejde. Ogsaa Personer, der modarbejde Foranstaltninger, hjemlede ved Loven, eller hjælpe Børn, anbragte efter Loven, til Flugt, kunne straffes. Endelig giver Loven Regler om Udredelsen af de ved samme foranledigede Udgifter. Det fortjener her at fremhæves, at Reglen er, at Foranstaltninger med Hensyn til Børn under 15 Aar træffes paa Bekostning af Statskassen og Forsørgelseskommunen i Forening, medens Udgiften efter Barnets fyldte 15 Aar bæres af Statskassen. Men desuden paahviler der Forsørgeren en Pligt til at bidrage til Dækningen af Udgifterne for Børn under 15 Aar. Bidraget fastsættes af Værgeraadet og ansættes dels efter, hvad den virkelige Udgift antages at blive, dels efter den bidragspligtiges Evne. Bidragene kunne inddrives, eventuelt fordres afsonede; betales de ikke, regnes de for Fattighjælp.

Som tidligere bemærket, er det Børnelovens og den midlertidige Straffelovs Princip, at naar Domstolene ikke tage Affære overfor det forbryderske Barn, skal Værgeraadet træde op og se at lede det paa rette Vej. Man har set, at det var nødvendigt at træffe nærmere Bestemmelser angaaende Kompetenceforholdet mellem Domstolene og Værgeraadet, men man har ikke været heldig i sine Forsøg paa at ordne Mellemværendet. Efter Kommissionsforslaget kunde Domstolene henvise, eventuelt dømme Børn til Indsættelse i Opdragelsesanstalt og slog saaledes selv fast, naar deres Myndighed var forbi og Opdragelsen efter de nye Regler begyndte. Nu udtales det i Børneloven, at Værgeraadene, der ere kompetente overfor de Børn, der paa Grund af ung Alder ikke kunne straffes, overfor forbryderske Børn

mellem 14 og 18 Aar kun kunne tage Beslutning om Opdragelsesforanstaltninger, naar Paatale er fraffalden af Paatalemyndigheden paa Betingelse af, at Barnet overgives til Opdragelse efter Børneloven, eller Fuldbyrdselsen af en ved Dom ikendt Straf i Overensstemmelse med Lovgivningens almindelige Regler helt eller delvis undlades paa lignende Betingelse. Altsaa, under Retsforfølgningen og Straffuldbyrdselsen har Værgeraadet som Regel intet at sige over Barnet. — Men alt, hvad der hedder Opdragelsesforanstaltninger, hele den Virksomhed, som ifølge Børneloven er henlagt til Værgeraad og Overværgeraad, skal vel saa paa den anden Side nu, da der er skabt særlige Institutioner til at røgte dette Hverv, undrages Domstole og Øvrigheder? Ja, saaledes burde det være, og saaledes kunde det være. Saaledes vil det forhaabentlig ogsaa blive engang. Men foreløbig kommer der til at herske en Overgangstilstand, som ikke er tiltalende. Sammenhængen hermed er følgende:

Børneloven træder ifølge dens § 50 i Kraft d. 1ste Oktober 1905. Bestemmelse om Anbringelse i Opdragelsesanstalter sættes først i Kraft, naar de fornødne Opdragelsesanstalter o: Opdragelsesanstalter for særlig vanskelige Børn (§ 28) ere tilvejebragte. Dette er ikke sket endnu, og ingen véd, hvornaar disse Statsanstalter komme. Naar Loven i dens Helhed er traadt i Kraft (altsaa naar Statsanstalterne ere tilvejebragte), kan Børns Anbringelse paa de i denne Lov hjemlede Maader uden Samtykke af Forældrene eller dem, der træde i disses Sted, kun ske i Henhold til denne Lov. Indtil det nævnte ubekendte Tidspunkt kan Anbringelse altsaa ske paa anden Maade, noget, man har ment udtrykkelig at burde udtale.

Det nærmere Forhold reguleres af den midlertidige Straffelov af 1ste April 1905. Denne Lov har Regler angaaende Behandling af forbryderske Børn under 14 Aar og af unge Personer i Alderen 14—18 Aar, derunder ogsaa Regler om offentlig Opdragelse. Og disse Regler gælde

ifølge samme Lovs § 25, indtil en Lov om Behandling af forbryderske og forsømte Børn og unge Personer i sin Helhed er traadt i Kraft, altsaa, da Børneloven i sin Helhed først træder i Kraft, naar Statsanstalterne engang i Fremtiden ere tilvejebragte, indtil videre. Det er den Retstilstand, som de etablere, der er den nugældende, den, hvorefter vi maa indrette os.

Vi nødsages herefter til kortelig at berøre Reglerne i Straffelovens §§ 15 og 16. Skønt Værgeraadene nu ere indførte, gælder ifølge førstnævnte Paragraf den Regel, at disse — uagtet deres Competence overfor Børn under 14 Aar ifølge Børneloven skulde synes absolut og udelukkende — maa vige Pladsen for Politi og Overøvrighed, hvor der er Tale om Anvendelse af Opdragelses- og Sikringsmidler overfor saadanne Børn, der ikke kunne straffes, men mod hvem der alligevel er indledet strafferetlig Undersøgelse til Konstatering af, hvem der har begaaet den paagældende Forbrydelse, og Udfindelse af, hvorledes den skete Retsforstyrrelse bedst genoprettes. Politiet skal gøre akkurat det samme, som Værgeraadene have faaet Anvisning paa ved Børneloven, nemlig tildele Advarsler, anordne Tilsyn ved en paalidelig Person, give Paalæg om Besøg af Dagarbejds-skole eller lignende. Overøvrigheden skal gøre det samme, som Overværgeraadet ifølge Børneloven har Ret og Pligt til, træffe Bestemmelse om Anbringelse af Barnet udenfor Hjemmet, selv uden Forældrenes Samtykke, om Overførelse til Plejehjem, Børnehjem eller Opdragelsesanstalt. Under særegne Omstændigheder kan Justitsministeriet bestemme, at Anbringelsen skal vedvare ud over det 18de Aar — indtil 3 Aar fra Anbringelsen.

Skønnes det, at Straffen for en Person mellem 14 og 18 Aar ikke vil overstige en lavere Grad af Strafarbejde, kan Justitsministeren bestemme, at Paatale bortfalder paa Betingelse af, at den paagældende anbringes under Forhold, der skønnes at være betryggende, og i et efter Tilfældets Beskaffenhed fastsat Aaremaal, der kan strække sig

indtil det fyldte 21de Aar, undergives et dertil skikket Tilsyn gennem en i saadant Øjemed virkende Forening eller paa anden Maade. Her er altsaa Tale om en Anbringelse, der aldeles ikke passerer Værgeraadene. Justitsministeren har faaet en Bemyndigelse til at frafalde Paatale mod Anbringelse, en Ret, som for Personer over 15 Aar tidligere kun kunde gives ved kongelig Resolution efter forudgaaet Forestilling fra Justitsministeren.

Forholdet er altsaa nu det, at vi have to Sæt af Myndigheder, der kunne træffe Bestemmelse med Hensyn til Anvendelse af Opdragelsesforanstaltninger overfor mindre-aarige: Værgeraad og Overværgeraad, der træde op overfor de ikke forbryderske, men sædeligt fordærvede eller forsømte Børn, samt for de Børn, der mishandles eller lide Nød, og Politi, Overøvrighed og Justitsministerium, der træder op overfor de forbryderske Børn og unge Personer, som have været Genstand for kriminel Undersøgelse.

Denne Tilstand ophører først, naar vi faa Statsanstalterne. Da træder Børneloven i sin Helhed i Kraft, og de ovennævnte Bestemmelser i §§ 15 og 16 i Straffeloven ere dermed ude af Verden.

Det skyldes sikkert kun Ubehændighed, at vi have faaet disse to Sæt Myndigheder, i Tilfælde, hvor de nye Institutioner, som maa antages at være de i Lovens Øjne bedste og mest egnede til at træffe Opdragelsesforanstaltninger, meget vel kunde fungere paa egen Haand. Thi det, at Statsanstalterne ikke haves, kan jo paa dette Punkt ikke være af Betydning. Naar de ikke findes, kunne Værgeraad og Overværgeraad ikke benytte dem, men Politi og Overøvrighed ere jo ikke bedre stillede. Ogsaa de maa lade sig nøje med Surrogater. Og som saadanne kunne Fængslerne ikke benyttes. Det er vistnok en uklar Tanke om, at de stod til Raadighed, som har foraarsaget Ulykken. Men Forholdet er ikke tvivlsomt. Overfor de Børn, der ikke ere 14 Aar, kan Straf jo overhovedet ikke anvendes, og overfor de ældre bliver der jo først Spørgsmaal

om Anbringelse, naar man i det enkelte Tilfælde anser det for heldigst ikke at straffe. Men i saa Fald kunde Spørgsmaalet om Behandlingsmaaden meget vel overlades til Overværgeraadet. Det skal jo ogsaa have Afgørelsen, naar Statsanstalterne komme.

Det er naturligt, at der allerede har hævet sig Røster mod denne Spaltning af Opdragelsesmyndighederne, hvorpaa Opmærksomheden i øvrigt var henvendt, inden Loven blev givet*). Men det lader sig ikke gøre at komme udover Modsætningen ad Fortolkningens Vej. For saa vidt det i saa Henseende er anført**), at Børneloven, som givet 14 Dage senere end Straffeloven, maa antages at have ophævet dennes Regler, for saa vidt denne etablerer en Konkurrence med Værgeraadenes Kompetence, da er dette ikke rigtigt allerede af den Grund, at der jo ikke er noget til Hinder for en Ordning som den foran fremstillede, hvorefter Værgeraadet viger Pladsen for Øvrigheden indtil videre, og kun hvis begge Regler ikke kunne bestaa samtidig, kunde man anse den ældste for bortfaldet. Men dernæst er jo Straffelovens Regel stillet i et saa bestemt Forhold til Børneloven, at der maatte en udtrykkelig Bestemmelse i modsat Retning ind i Børneloven, hvis det var Hensigten, at Straffelovens Regel skulde ændres. Henvisninger til, at en anden Opfattelse er kommen til Orde under Rigsdagsforhandlingerne, er, bortset fra den almindelige Interesse, de kunne have, i øvrigt uden Betydning. Vi maa foreløbig rette os fuldt ud efter Straffelovens §§ 15 og 16, da de ikke ere satte ud af Kraft. En Forfatter***) har for at komme udenom Vanskelighederne foreslaaet, at Justitsministeriet kunde instruere de i Straffelovens § 15 nævnte Myndigheder om fra det Tidspunkt, da Værgeraadene træde i Funktion, ikke at beskæftige sig med eller gennemføre Opdragelses- eller Sikringsforanstaltninger overfor Børn, der have begaaet

*) Jfr. min Afhdlg. i U. f. R. 1905 p. 37 flg.

**) Axel Petersen: Det off. Børnetilsyn p. 153 flg.

***) E. Olrik, Kommentar til L. Nr. 129 af 1/4 1905 p. 65.

Forbrydelser. Men det er vel et Spørgsmaal, om Justitsministeriet vil bestemme sig til et saadant Skridt, og om det ikke snarere vil benytte sig af den Ret, Lovens § 16 hjemler det selv, og ligeledes lade Politi og Overøvrighed tage Affære overensstemmende med § 15. Mulighed for et Sammenstød er der ganske vist herefter, hvis Værgeraadene eller Overværgeraadet ikke ville erkende Øvrighedens Ret, men skulde dette komme for Domstolene, blive disse sikkert nødte til at afgøre Striden til Fordel for Øvrigheden.

Det fortjener udtrykkelig at fremhæves, at det foran berørte Spørgsmaal om Forholdet mellem Værgeraadet og Overværgeraadet paa den ene Side og Foreningerne paa den anden Side altsaa foreløbig er uden større praktisk Interesse, da det i de vigtigste Tilfælde bliver Øvrigheden eller Overøvrigheden, der kommer til at tage Bestemmelse om Anbringelse af forbryderske Børn — hvorved de antagelig som hidtil ville benytte Foreningernes Hjælp —, men derimod ikke Værgeraad og Overværgeraad, medmindre altsaa Øvrigheden efter Paalæg fra Justitsministeriet skulde bestemme sig til at vige for de nye Institutioner.

Ved Børneloven af 14de April d. A. er der i Danmark indført lignende Retsforhold, som allerede fandtes i Norge og Sverige ifølge Lovene af 6te Juni 1896 og 13de Juni 1902. Hvorledes Loven i Danmark vil komme til at virke, er det vanskeligt allerede nu at have nogen Mening om. Det vil i højeste Grad bero paa, hvilke Personer der komme til at føre den ud i Livet. Det maa i saa Henseende anses for overordentlig heldigt, at Overretsassessor Brun af Justitsministeriet er udnævnt til Overinspektør og Formand for Overværgeraadet. Han har fra sin fremragende Deltagelse i Foreningsarbejdet en god Praksis at bygge paa. Den danske Lov naar langt fra den norske i Klarhed og Overskuelighed. Hele det Apparat, den tumler med, er tungere end det norske og det svenske, der ikke kjender Overværgeraadsinstitutionen, og det er vel tvivlsomt, om det virkelig var nødvendigt at sætte saa mange Kræfter i Bevægelse

for at træffe de Bestemmelser, hvorom her er Tale. Men ved de mange Hjul, som man har ment at maatte sætte ind i Maskineriet for at faa det til at fungere tilfredsstillende, vil der jo ganske vist opnaas, at større Kredse gjøres interesserede i det vigtige Samfundsspørgsmaal, som den rette Behandling af de forsømte Børn er, saa vist som den forsømte og forbryderske Ungdoms Opdragelse paa betryggende Maade yder de bedste Garantier for hele Folkets lykkelige Udvikling i Fremtiden. Kun maa man haabe, at der nu ogsaa vil blive taget alvorligt fat paa at gøre Bygningen færdig ved snarest at oprette Statsopdragelsesanstalterne for vanskelige Børn, det, hvortil der fremfor alt er Trang, mere endnu end til Værgeraad og Overinspektion. Og man maa haabe paa, at Arbejdet i Børnehjem og Opdragelsesanstalter som hidtil, og maaske i højere Grad end hidtil, maa være præget af Alvor og Taalmodighed. Det er hér, det vigtigste Arbejde skal gøres. Børnesagen er bleven moderne, Børnehjælpsdagene ere Udtryk for en Anspændelse af Interessen i en usædvanlig og maaske ikke helt naturlig Grad. Hvor meget de Mænd og Kvinder, der deltage i Arbejdet, end maa paaskønne denne Interesse, de have Grund til at frygte for, at der vil indtræde en Reaktion, en Slappelse af Begejstringen. Men dette maa nødigt ske. Skulde det alligevel blive Tilfældet, saa er Loven der med de af den skabte Institutioner, som ville forhindre den tilbagegaaende Bevægelse i at faa Magten. Og dette er ikke det mindst betydningsfulde ved det foreliggende Lovarbejde.

C. E. Cold.
